

Inwestowanie

to wyzwanie

Spis treści

3	Wstęp	
4	Inwestowanie	
1.1	Inwestowanie sposobem na życie	5
1.2	Sposoby inwestowania	5
1.3	Style inwestowania	6
1.4	Strategie inwestycyjne	6
1.5	Inwestowanie w IPO	7
1.6	Inwestowanie w nowoczesne technologie	8
1.7	Rentowność inwestycji	8
9	Podejmowanie decyzji inwestycyjnych	
2.1	Analizy	10
2.2	Dywersyfikacja	11
14	Ryzyko inwestycyjne	
3.1	Czynniki zewnętrzne	15
3.2	Czynniki wewnętrzne	15
3.3	Czynniki rynkowe	16
3.4	Ryzyko dłużnych papierów wartościowych	17
3.5	Ryzyko instrumentów pochodnych	17
18	Etyka rynku kapitałowego	
4.1	Ład korporacyjny	19
4.2	Konflikty interesów	19
4.3	Informacje o szczególnym charakterze	19
4.4	Manipulacja instrumentami finansowymi	19
4.5	Pranie pieniędzy i finansowanie terroryzmu	20
21	Dobre praktyki a psychologia inwestowania	
23	Podsumowanie	

Niniejsza broszura ma charakter jedynie edukacyjny i nie stanowi porady prawnej bądź finansowej, ani oferty kupna lub sprzedaży żadnych instrumentów finansowych albo usług inwestycyjnych. Podstawowym źródłem informacji o instrumentach są warunki obrotu dostępne na stronie <http://www.gpw.pl>.

Fundacja GPW nie ponosi żadnej odpowiedzialności za jakiegokolwiek szkody powstałe w wyniku wykorzystania informacji zawartych w niniejszej broszurze.

Wstęp

Inwestowanie jest jednym z najbardziej fascynujących obszarów aktywności człowieka. Stanowi ono wyzwanie dla intelektu, pracowitości i postawy etycznej. Inwestując nie tylko pomnażamy i zabezpieczamy swój majątek ale również wspomagamy gospodarkę.

Angażując nadwyżki finansowe na określony czas wierzymy, że w przyszłości otrzymamy wynagrodzenie z tytułu rezygnacji z bieżącej konsumpcji na rzecz przyszłych korzyści, inflacji powodującej spadek siły nabywczej pieniędzy i ryzyka finansowego.

Kluczem do sukcesu inwestycyjnego jest wybór właściwej metody postępowania i stosowanie dobrych praktyk. Inwestowanie na giełdzie wymaga odpowiedniego nastawienia psychicznego w różnych sytuacjach - kiedy zyskujemy i tracimy. Inwestowanie wymaga również pokory, uświadamiania sobie własnych słabości, braku umiejętności a jednocześnie uczenia się na własnych i cudzych błędach. Inwestor winien zawsze zachowywać dyscyplinę i panować nad własnymi emocjami, bowiem kto traci głowę, ten traci też pieniądze.

Polski rynek kapitałowy osiągnął wysoki stopień dojrzałości. Jest dobrze uregulowany, ogólnie dostępny, przejrzysty i bezpieczny a jego centrum stanowi Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. (GPW). Na warszawskiej giełdzie są notowane zdematerializowane instrumenty finansowe o różnym poziomie zyskowności i ryzyka, emitowane przez spółki krajowe i zagraniczne: akcje, obligacje, listy zastawne, produkty strukturyzowane, certyfikaty inwestycyjne, tytuły uczestnictwa funduszy notowanych na giełdach (*ang. Exchange Traded Funds, „ETF”*) i instrumenty pochodne.

Inwestowanie

1.1 Inwestowanie sposobem na życie

Celem inwestowania może być wzrost wartości kapitału lub otrzymywanie regularnych dochodów, lub ochrona kapitału przy zachowaniu odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa i płynności. Lokując oszczędności na rynku kapitałowym nie mamy pewności, jaka strategia okaże się najlepsza.

W związku z tym, że inwestowanie wiąże się z ryzykiem finansowym na inwestycje powinno się przeznaczyć takie środki, których ewentualna utrata nie pogorszy drastycznie naszego poziomu życia lub nie pozbawi możliwości realizacji ważnych planów. Inwestor winien opracować strategię i plan działania i postępować zgodnie z nim. Ważne aby doskonalić techniki, jakimi się posługujemy i być konsekwentnym w ich realizacji.

Sposób działania na rynku kapitałowym zależy od jego efektywności. Amerykański ekonomista Eugene E. Fama z Uniwersytetu Chicagowskiego jest autorem trzech hipotez efektywności rynku: (i) słaba, (ii) półsilna, (iii) silna.

- Słaba hipoteza rynku efektywnego mówi, że obecne ceny papierów wartościowych odzwierciedlają wszystkie historyczne informacje. Natomiast na podstawie przeszłych cen nie można przewidzieć cen w przyszłości. Stąd zastosowanie analizy technicznej nie ma sensu na takim rynku.
- Półsilna hipoteza rynku efektywnego zakłada, że obecne ceny papierów wartościowych odzwierciedlają wszystkie publicznie dostępne informacje, w tym informacje historyczne, raporty finansowe czy prognozy. W tym przypadku zastosowanie analizy fundamentalnej i technicznej nie dałoby ponadprzeciętnych zysków.

Silna hipoteza rynku efektywnego przyjmuje, że obecne ceny instrumentów finansowych są odzwierciedleniem wszystkich informacji publicznych, niepublicznych i poufnych. Przy spełnieniu tej hipotezy żadna analiza ani insider trading nie przyniesie ponadprzeciętnych zysków.

Istnieją rozbieżności w ocenie efektywności polskiego rynku giełdowego. Niektórzy badacze uważają, że giełdowy rynek akcji w Polsce jest wystarczająco efektywny w sensie półsilnym, aby odgrywać bardziej aktywną rolę w procesie alokacji kapitału. Sytuacja jednak się zmienia, więc wskazana jest ciągła obserwacja rynku i elastyczność w stosowaniu metod i strategii inwestycyjnych.

1.2 Sposoby inwestowania

Podejmując decyzję o powierzeniu oszczędności rynkowi finansowemu należy ustalić horyzont inwestycyjny. Może być on krótkoterminowy, średnioterminowy lub długoterminowy. W horyzoncie krótkoterminowym mieszczą się transakcje do 2-3 tygodni. W tym zakresie można wyodrębnić też transakcje typu intraday, tj. takie które są otwierane i zamykane tego samego dnia. Inwestor zadowolona się nawet niewielkim zyskiem, który stanowi różnicę w cenach sprzedaży i kupna akcji pomniejszonej o koszty transakcyjne. Inwestycje krótkoterminowe uznaje się, jako grę na giełdzie.

O horyzoncie średnioterminowym mówimy, jeżeli okres posiadania walorów przekracza miesiąc i nie jest dłuższy niż 6 miesięcy. Inwestycje powyżej roku zaliczamy do długoterminowych.

Ustalając okres inwestycji, styl czy strategię inwestycyjną należy kierować się następującymi czynnikami:

- oczekiwana stopa zwrotu,
- akceptowalny poziom ryzyka,
- zakładany horyzont inwestycyjny,
- poziom wiedzy i doświadczenie w zakresie inwestycji finansowych,
- sytuacja osobista - wiek, stan rodzinny, stan zdrowia,
- sytuacja ekonomiczna – posiadany majątek, oszczędności, dochody, zadłużenie,
- dochody i potrzeby finansowe,
- poziom rozwoju rynku kapitałowego i dostęp do niego,
- sytuacja na rynku kapitałowym i w gospodarce.

Bez względu, w jakim stylu inwestujemy czy jaką strategię stosujemy należy zachować konsekwencję w działaniu. Tylko wtedy jest szansa na osiągnięcie zamierzonego celu inwestycyjnego.

1.3 Style inwestowania

Konserwatywny — polega na inwestowaniu kapitału w najmniej ryzykowne ale bezpieczne instrumenty finansowe: bony skarbowe, obligacje skarbowe, certyfikaty inwestycyjne gwarantowanych funduszy inwestycyjnych, produkty strukturyzowane z gwarancją zwrotu kapitału. Taki styl działania wybierają osoby z awersją do ryzyka, które nie oczekują wysokich stóp zwrotu ale bezpiecznej lokaty oszczędności.

Zrównoważony — inwestor przeznaczają jedną część kapitału na zakup akcji, a drugą lokuje w bezpieczne instrumenty finansowe, np. obligacje skarbowe lub emitowane przez solidne spółki. Ryzyko takiego portfela jest większe niż przy konserwatywnym stylu inwestowania ale istnieje też wyższy potencjał zarabiania.

Agresywny — polega na lokowaniu kapitału głównie w instrumenty finansowe charakteryzujące się potencjalnie wysoką stopą zwrotu, jak akcje, certyfikaty inwestycyjne czy instrumenty pochodne. Jednak kupowanie takich walorów oznacza przyjmowanie na siebie dużego ryzyka finansowego. W tym stylu działają inwestorzy oczekujący wysokich stóp zwrotu i jednocześnie akceptujący takie ryzyko.

1.4 Strategie inwestycyjne

Strategia kup i trzymaj (*ang. buy and hold*) — Inwestor stosujący strategię „kup i trzymaj” lokuje kapitał w instrumenty finansowe, oczekując wzrostu ich ceny w średnim lub długim terminie. Skład portfela nie ulega zmianie przez cały okres trwania inwestycji. Strategia ta przyniosła Warrenowi Buffettowi ogromną fortunę.

Strategia uśredniania ceny nabycia — Inwestor kupuje określone pakiety akcji w ustalonych odstępach czasu. Taki sposób inwestowania zapobiega ulokowaniu całego kapitału po najmniej korzystnej cenie. Nie będzie to też portfel zbudowany po najlepszej cenie.

Strategia stałej struktury kapitału — Inwestor dzieli kapitał na części w ustalonych proporcjach i za nie nabywa różne aktywa, np. akcje, obligacje skarbowe i certyfikaty funduszy. W zależności od zmian sytuacji na rynku inwestor przebudowuje portfel tak, aby jego struktura pozostała niezmienną.

Strategia cenowo-wskaźnikowa — Inwestor kupuje i sprzedaje akcje przy ustalonym przedziale zmian wskaźników rynkowych, np. cena/zysk (*C/Z, ang. P/E*). Jeżeli wybrany wskaźnik osiągnie górną krańcową wartość inwestor dokonuje sprzedaży akcji. W przypadku, gdy spadnie do dolnej wartości ograniczającej przedział, inwestor kupuje akcje.

Strategia zachowania kapitału — Inwestor kupuje instrumenty finansowe umożliwiające odzyskanie zainwestowanego kapitału, np. bony skarbowe. Taka inwestycja charakteryzuje się niskim potencjałem zarabiania ale również niskim ryzykiem.

Strategia bieżącego dochodu — Inwestor lokuje kapitał w aktywa, które przynoszą stałe strumienie dochodów, np. obligacje kuponowe. Taka strategia pozwala na uzyskanie dodatkowych dochodów bez ponoszenia nadmiernego ryzyka.

Strategia wycucia rynku (ang. market timing) — Inwestor obserwuje zmiany na rynku i szybko reaguje na nie poprzez zakup lub sprzedaż instrumentów finansowych. Skład portfela inwestycyjnego ulega więc częstym zmianom a jej wynik zależy od umiejętności oraz refleksu inwestora.

Strategia oportunistyczna — Inwestor poszukuje okazji zawarcia korzystnych transakcji. Wymaga to ciągłego monitorowania rynku, bowiem atrakcyjne okazje inwestycyjne nie zdarzają się często i zazwyczaj trwają krótko.

Strategia behawioralna — Inwestor podejmuje decyzje inwestycyjne kierując się analizą psychologii rynku kapitałowego. Jest to dziedzina wiedzy określana mianem finansów behawioralnych. Sukces inwestycyjny zależy od umiejętności zrozumienia reguł postępowania zbiorowości ludzkich, co pozwala trafnie przewidzieć zachowania inwestorów giełdowych w różnych sytuacjach.

Strategia kontrariańska — Oznacza ona postępowanie na przekór rynkowi. Jeżeli większość inwestorów traci pieniądze, to działanie odwrotne powinno przynieść zyski – uważają zwolennicy tej metody. Kontrarianie kupują więc walory, kiedy większość inwestorów je sprzedaje i sprzedają wtedy, gdy większość je kupuje.

1.5 Inwestowanie w IPO

Jednym z najważniejszych wyzwań, przed którymi stoi rynek kapitałowy jest konieczność zapewnienia przedsiębiorstwom szerokiego dostępu do atrakcyjnych źródeł finansowania. Przekłada się to na poprawę konkurencyjności gospodarki i zapewnia zrównoważony rozwój kraju. Akcje spółki, która chce zaistnieć w obrocie giełdowym mogą być oferowane na rynku pierwotnym w pierwszej ofercie publicznej (ang. Initial Public Offer, „IPO”).

Posiadanie statusu spółki notowanej na giełdzie daje jej szereg korzyści – między innymi lepszy dostęp do kapitału, dużą wiarygodność wśród partnerów biznesowych, prestiż i możliwość promocji własnej marki.

Pierwsza oferta publiczna polega na emisji nowych akcji, które są zbywane na rynku pierwotnym. Poprzez subskrypcję akcji nowej emisji spółka pozyskuje bezzwrotny kapitał, który może przeznaczyć na inwestycje, rozwój organiczny lub realizację innych istotnych celów.

Z propozycją nabycia akcji może też wystąpić ich właściciel np. Skarb Państwa. Wówczas mamy do czynienia ze sprzedażą na rynku wtórnym. Zbywając posiadane akcje dotychczasowi akcjonariusze, zmniejszają lub likwidują swój udział właścicielski w spółce.

Pierwsza oferta publiczna stanowi wyzwanie dla inwestorów poszukujących nowych okazji inwestycyjnych. Jednak podjęcie racjonalnej inwestycji na rynku IPO jest trudną decyzją, ponieważ dysponujemy ograniczoną wiedzą o spółce a źródłem informacji jest tylko prospekt emisyjny. W związku z tym należy gruntownie zapoznać się z tym dokumentem, który zawiera m.in. informacje o sytuacji ekonomicznej emitenta, oferowanych instrumentach finansowych oraz katalog ryzyk inwestycyjnych. Warto też uczestniczyć w prezentacjach dla potencjalnych inwestorów, tzw. road show, kiedy można porozmawiać z władzami spółki.

1.6 Inwestowanie w nowoczesne technologie

Gospodarka oparta na wiedzy posiadała ogromny potencjał wzrostowy. Nowoczesne technologie oferują wysoko wydajne metody w zakresie wytwarzania, usług, funkcjonowania gospodarstw domowych, systemów finansowych, ochrony środowiska, ochrony zdrowia i stylu życia. Decydują one o przyszłości XXI wieku, dając potencjał rozwojowy innowacyjnym przedsiębiorstwom. Nowoczesne technologie nie tylko wpływają pozytywnie na sytuację materialną ludzkości, lecz kreują lepszą jakość życia. Innowacyjne przedsiębiorstwa charakteryzują się wysoką konkurencyjnością oraz jakością produktów i usług.

Poziom innowacyjności podmiotu gospodarczego bezpośrednio wpływa na jego rynkowy sukces przyciągając uwagę inwestorów. Właściwe zidentyfikowanie potencjału wzrostowego, jaki jest ukryty w wielu przedsiębiorstwach wykorzystujących najnowsze zdobycze know-how a także tych, które rozpoczynają innowacyjną działalność, może w średnio lub długoterminowej perspektywie przynieść ponadprzeciętne zyski.

Liczne okazje do wykorzystania potencjału innowacyjnych spółek można znaleźć na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie - na Głównym Rynku jak również na NewConnect. Warszawska giełda publikuje indeks WIGtechTR, który odzwierciedla wycenę rynkową spółek z branż obejmujących informatykę, telekomunikację biotechnologię, gry oraz inne technologie z sektora high-tech.

Ambicję wspierania spółek z sektora nowoczesnych technologii przez GPW potwierdza nawiązanie współpracy z Siecią Badawczą Łukasiewicz, która jest trzecią pod względem wielkości w Europie i największą organizacją badawczą w Polsce, dostarczającą biznesowi gotowe rozwiązania technologiczne. Wspólna inicjatywa Giełdy i Łukasiewicza ma doprowadzić do utworzenia Indeksu Łukasiewicza obejmującego spółki giełdowe z Głównego Rynku i NewConnect zaangażowane w działalność badawczo-rozwojową prowadzoną we współpracy z Siecią Badawczą Łukasiewicz. Spółki z tego indeksu będą stanowić atrakcyjną propozycję dla inwestorów chcących lokować kapitał w high-tech.

Warto więc zainwestować w nowoczesność, bo od niej będzie zależał w przyszłości poziom cywilizacyjny świata i jakość życia ludzi.

1.7 Rentowność inwestycji

O wyniku z inwestycji decyduje przede wszystkim różnica między ceną sprzedaży i ceną nabycia instrumentu finansowego. W kalkulacji rentowności inwestycji należy również uwzględnić wartość pieniądza w czasie i koszty transakcyjne. Inwestor może też czerpać dochody ze sprzedaży nabytych praw poboru i otrzymanych dywidend. Prawo poboru przysługuje akcjonariuszom spółki w przypadku nowej emisji akcji. Akcjonariusz może takie prawo wykorzystać nabywając akcje nowej emisji, sprzedać lub pozostawić je do wygaśnięcia.

Dywidenda jest wypłacana z zysku netto spółki. Prawo do dywidendy otrzymują osoby będące właścicielami akcji w dniu oznaczonym przez emitenta, jako dzień ustalenia prawa do dywidendy. W epoce niskich stóp procentowych dywidenda może stanowić atrakcyjny, dodatkowy przychód z inwestycji.

Wypłaty dywidend przez spółki notowane na GPW są uwzględniane przy obliczaniu głównego indeksu WIG. Giełda publikuje również indeks WIGdiv dedykowany spółkom, które na przestrzeni ostatnich 5 lat obrotowych regularnie dokonywały wypłaty dywidendy. Dochody z dywidend są również uwzględniane przy wycenie funduszy ETF opartych np. na indeksach WIG20TR oraz mWIG40TR.

Podjęmowanie decyzji inwestycyjnych

Podjęcie racjonalnych decyzji inwestycyjnych wymaga dużych nakładów pracy analitycznej. Bez względu, jaki rodzaj analizy będzie stanowił podstawę naszych inwestycji należy ją konsekwentnie stosować.

2.1 Analizy

Analiza fundamentalna — jest wykorzystywana w metodzie inwestowania w wartość i opiera się na ocenie działalności poszczególnych spółek i ich otoczenia.

W analizie fundamentalnej uwzględnia się takie czynniki, jak: koniunktura mikro- i makroekonomiczna, sytuacja w branży, pozycja spółki na tle branży oraz wyniki finansowe spółki.

Analitycy zwracają uwagę na wszelkie wydarzenia w spółce, mogące mieć istotny wpływ na cenę akcji - między innymi osiągnięte zyski lub ponoszone straty, zawierane umowy, innowacje, zdarzenia nadzwyczajne, prognozy zysków itp.

Analiza fundamentalna umożliwia określenie wartości wewnętrznej spółki. Porównanie jej z wartością rynkową (*giełdową*) pozwala podjąć decyzję, czy warto jest w nią inwestować.

Aby analiza fundamentalna dawała miarodajne wyniki powinna obejmować okres co najmniej trzech lat. Jest ona szczególnie przydatna przy inwestycjach średnio- i długoterminowych i tam, gdzie są zaangażowane duże kapitały.

Analiza techniczna — jest metodą badania zmian cen z wykorzystaniem wykresów w celu identyfikacji charakterystycznych formacji. W tej analizie bada się też wiele wskaźników odzwierciedlających stan rynku. Pozwala to na przewidywanie trendów rynkowych, jakie mogą mieć miejsce w przyszłości oraz wskazać moment zakupu i sprzedaży aktywów. Ten rodzaj analizy sprawdza się w horyzoncie krótko- i średnio-terminowym.

Analiza techniczna opiera się na cenach instrumentów finansowych, wolumenie obrotów oraz liczbie otwartych pozycji w kontraktach terminowych. Podstawowe założenia analizy technicznej:

- rynek dyskontuje wszystko,
- ceny podlegają trendom,
- historia się powtarza.

W analizie technicznej nie bada się przyczyn zmian cen, lecz liczą się fakty. Pod pojęciem „rynek dyskontuje wszystko” należy rozumieć, że wszystkie czynniki rynkowe znajdują odzwierciedlenie w cenie instrumentu finansowego. Kształtowanie się cen jest pochodną zmian popytu i podaży - przewaga popytu nad podażą powoduje wzrost cen a jeżeli podaż dominuje nad popytem ma miejsce spadek notowań.

W układzie tych sił są zdyskontowane wszystkie informacje, zarówno te dotyczące sytuacji fundamentalnej spółki, makroekonomicznej czy będące odzwierciedleniem nastrojów wśród inwestorów. Natomiast wykres cenowy jest efektem działania sił popytu i podaży.

Analityk techniczny nie wnika, jakie czynniki miały wpływ na układ sił popytu i podaży a jedynie bada, która z tych sił będzie w przyszłości dominować.

Jedną z maksym rynkowych brzmi: „Nie walcz z trendem”, bo on wyznacza kierunek zmian cen instrumentu finansowego. Jak go więc zidentyfikować? Na wykresach cenowych znajdują się szczyty oraz dołki, czyli lokalne maksima oraz minima. W tych miejscach następuje zmiana kierunku notowań a linię trendu wyznaczają punkty zwrotne. Trend wzrostowy świadczy o przewadze popytu nad podażą, natomiast

trend spadkowy – o przewadze podaży nad popytem. O trendzie decydują zachowania inwestorów i przez długi czas większość z nich ma rację. Inwestowanie wbrew opinii większości należy rozważyć dopiero wtedy, gdy ceny znajdą się na nienormalnym poziomie. W okolicach punktów zwrotnych większość się myli. Inwestor powinien umieć rozpoznać skrajne stany emocjonalne na rynku i wówczas podjąć decyzję o zamknięciu pozycji.

Na podstawie obserwacji życia widzimy, że historia się powtarza. Pomimo rozwoju cywilizacyjnego natura ludzka od wieków nie uległa dużej zmianie, a to oznacza, że w obecnej epoce w określonej sytuacji ludzie będą postępować analogicznie, jak w przeszłości, bez względu na rasę, narodowość, status materialny czy światopogląd. Ta zasada dotyczy różnych sfer życia człowieka, w tym działalności finansowej.

Dziś tak samo, jak w przeszłości na rynkach kapitałowych rządzi ignorancja, chciwość, strach i nadzieja. Te czynniki determinują zachowania inwestorów i stanowią o koniunkturze giełdowej. Biorąc pod uwagę niezmienną ludzką naturę postępowanie inwestorów w określonej sytuacji będzie analogiczne, jak w przeszłości i znajdzie odzwierciedlenie w notowaniach giełdowych. Na podstawie badań historycznych określono, jakie formacje na wykresach cenowych powodują kontynuację lub zmianę trendu. Jeżeli dana formacja w przeszłości poprzedzała określone ruchy cen, to te prawdopodobnie będą zachowywać się analogicznie w przyszłości. Wnioski z takiej analizy stanowią podstawę decyzji inwestycyjnej opartej o analizę techniczną.

Analiza portfelowa — polega na doborze składników portfela inwestycyjnego tak, aby osiągnąć oczekiwany zysk przy ograniczonym poziomie ryzyka. Cel ten można osiągnąć dokonując racjonalnej dywersyfikacji aktywów. Jedną z metod dywersyfikacji opiera się na rozbudowanym matematycznym modelu Markowitza uwzględniającym notowania i ich korelacje w przeszłości. Wadą tej metody jest brak pewności, że zachowania walorów będą podobne jak w przeszłości.

Analiza międzyrynkowa — opiera się na monitorowaniu sytuacji na różnych rynkach. Obserwując zmiany cen aktywów na jednym rynku można wnioskować, jak będą zachowywać się walory na drugim rynku. Przykładem jest badanie wpływu ceny ropy naftowej na notowania złota a w konsekwencji na notowania akcji producentów złota.

Analiza fraktalna — nawiązująca do teorii chaosu polega na wyszukiwaniu samopodobnych struktur na rynkach finansowych. Teoria chaosu i fraktale sugerują, że przyszłe formacje na wykresach notowań miały już taki sam układ w przeszłości.

Analiza behawioralna — oznacza badanie zachowań inwestorów w różnych sytuacjach na rynku. Na tej podstawie są podejmowane w przyszłości decyzje inwestycyjne. W analizie behawioralnej bierze się pod uwagę czynniki psychologiczne.

2.2 Dywersyfikacja

Angielska mądrość narodowa brzmi: „Don't put all your eggs to one basket”, co oznacza „Nie wkładaj wszystkich jajek do jednego koszyka”. Stanowi to przesłanie dla inwestorów, jak racjonalnie budować portfel dążąc do dywersyfikacji jego składników.

Dywersyfikacja jest to metoda budowy portfela inwestycyjnego w oparciu o wiele aktywów, różnych klas, o zróżnicowanym charakterze zmian cen i nisko lub ujemnie skorelowanych ze sobą. Niezachowanie tego warunku nie przyniesie oczekiwanego efektu a taka dywersyfikacja jest określana mianem naiwnej.

Prawidłowo przeprowadzona dywersyfikacja pozwala zmniejszyć wrażliwość portfela na zmiany koniunktury rynkowej, co *de facto* oznacza ograniczenie ryzyka inwestycyjnego. W zależności od metody doboru aktywów do portfela rozróżniamy następujące rodzaje dywersyfikacji:

- prosta (*losowa*),
- sektorowa,
- rynkowa,
- Markowitza, oparta na teorii portfelowej,
- międzynarodowa.

Dywersyfikacja prosta (*losowa*) — pozwala łatwo zbudować portfel. Zwolennicy takiego inwestowania traktują zmiany notowań instrumentów finansowych jako zdarzenia losowe. Stąd idea dobierania składników portfela w drodze losowania. Według badania przeprowadzonego przez Cass Business School i Aon Hewitt 10 mln portfeli zawierających losowo wybrane akcje uzyskało w okresie 40 lat na amerykańskiej giełdzie większy zwrot z inwestycji niż fundusz naśladowujący rynkowy indeks. Podczas eksperymentów sukcesy inwestycyjne, nie mniejsze niż profesjonaliści, odnosiły mały wybierające losowo aktywa.

Dywersyfikacja sektorowa — pozwala zabezpieczyć portfel inwestycyjny przed stratami wynikającymi z dekonunktury w jednym lub kilku powiązanych sektorach (*branżach*) gospodarki. W tym przypadku należy koncentrować się na branżach, których wyniki niewiele zależą od siebie. Jednak w przypadku ogólnej dekonunktury w gospodarce ten sposób dywersyfikacji nie będzie efektywny.

Dywersyfikacja rynkowa — polega na wyborze aktywów notowanych na różnych rynkach: akcji, obligacji, towarowym, walutowym, instrumentów pochodnych itd. Notowania takich aktywów są niejednokrotnie nisko lub ujemnie skorelowane, co pozwala zapobiec stracie, kiedy na jednym rynku jest dekonunktura. Budowanie w ten sposób portfela wymaga pracochłonnej analiz różnych rynków.

Dywersyfikacja Markowitza — opiera się na skomplikowanym modelu matematycznym. Dobór składników portfela przeprowadza się z uwzględnieniem danych historycznych: stóp zwrotu, wskaźników ryzyka (*odchylenie standardowe*) oraz współczynników korelacji zmian stóp zwrotu. Główną wadą tej metody jest brak pewności, że w przyszłości aktywa będą zachowywać się analogicznie jak w przeszłości.

Dywersyfikacja międzynarodowa — daje szansę uniknięcia strat w przypadku pogorszenia koniunktury na jednym rynku, np. w Strefie Euro. Posiadanie w takiej sytuacji oprócz papierów wartościowych spółek europejskich walorów firm amerykańskich czy azjatyckich może uchronić przed dotkliwymi stratami wynikającymi z europejskiego rynku.

Zdywersyfikowany portfel zapewnia inwestycja w fundusz ETF. Dla notowanych na warszawskiej giełdzie ETF-a wskaźnikami referencyjnymi są indeksy WIG20TR i mWIG40TR. Również produkty strukturyzowane bazujące na indeksach giełdowych z całego świata, akcjach spółek z największych giełd, cen surowców i wielu innych instrumentach bazowych dają możliwość dywersyfikacji portfela.

Część ryzyka pozostaje — Niemożliwe jest całkowite wyeliminowanie ryzyka inwestycyjnego w drodze zwiększania bez umiaru liczby aktywów. Praktyka pokazuje, że po przekroczeniu liczby 15-20 walorów ryzyko już nie zmniejsza się znacząco. Natomiast nadmierna dywersyfikacja skutkuje:

- problemami z zarządzaniem portfelem,
- możliwością zakupu walorów gorszej jakości,
- wzrostem pracochłonności i kosztów analiz,
- wzrostem kosztów transakcyjnych.

Inwestor może stosować różne kombinacje dywersyfikacji, np. wybierać aktywa z różnych krajów, sektorów oraz rynków. Przykładowy portfel inwestycyjny mógłby wyglądać następująco:

- 60 proc. akcji spółek z różnych sektorów, w tym 15 proc. spółek zagranicznych,
- 10 proc. obligacji skarbowych,
- 20 proc. obligacji korporacyjnych z różnych branż,
- 10 proc. złota.

Akcje i obligacje korporacyjne stanowią o potencjale wzrostowym, natomiast obligacje skarbowe i złoto odpowiadają za bezpieczeństwo inwestycji.

Ryzyko inwestycyjne

Ryzyko towarzyszy wszystkim inwestycjom i nie można go w pełni wyeliminować. Poznając źródła jego pochodzenia można skutecznie nim zarządzać, ograniczając jego wpływ na bezpieczeństwo inwestycji.

Na ryzyko inwestycji mają wpływ czynniki zewnętrzne i wewnętrzne czyli zależne od emitenta. Istotna jest również sytuacja na rynku finansowym.

3.1 Czynniki zewnętrzne

Każde przedsiębiorstwo funkcjonuje w określonych realiach, a na jego działalność wpływa sytuacja ekonomiczna w kraju i na świecie. Takie czynniki, jak dynamika PKB, stopa bezrobocia, inflacja czy nastroje w gospodarce i wśród konsumentów mają wpływ na wiele aspektów działalności firmy. Państwo powinno tworzyć dobre warunki dla rozwoju biznesu, na co ma wpływ polityka gospodarcza, jakość i stabilność prawa. Niejasne i zmieniające się często prawo utrudnia racjonalne planowanie przedsięwzięć, powoduje wzrost ryzyka działalności i dezorientację wśród przedsiębiorców.

Niekorzystne zmiany popytu na produkty lub usługi w danej branży mogą pogorszyć sytuację ekonomiczną firmy. Istotny wpływ na warunki prowadzenia biznesu ma również konkurencja.

Od sytuacji, w jakiej znajdują się klienci spółki zależy wielkość zamówień oraz cykl spływu należności. Zatory płatnicze mogą zachwiać płynnością firmy.

Na koszty produkcji mają wpływ ceny materiałów i mediów, poziom wynagrodzeń i obciążenia podatkowe. W konsekwencji ma to przełożenie na zyski firmy.

Ryzyko finansowe generują również stopy procentowe a ich wzrost powoduje dodatkowe obciążenie kredytów. Natomiast kursy walut przekładają się na opłacalność eksportu lub importu.

Sytuacja ekonomiczna firmy może być osłabiona w wyniku klęsk żywiołowych, epidemii, niepokojów społecznych czy innych niepożądanych zdarzeń.

3.2 Czynniki wewnętrzne

Na wynik finansowy spółki ma wpływ przede wszystkim jakość zarządzania, kwalifikacje załogi, innowacyjność, stopień wykorzystania mocy produkcyjnych, oszczędności materiałów i energii, jakość produktów i usług, operacje finansowe i sprawność sieci sprzedaży.

Od jakości sprawowania nadzoru i zarządzania zależy sytuacja każdego podmiotu. Dlatego tak ważny jest dobór odpowiednich osób do rady nadzorczej, zarządu i kluczowych stanowisk. Istotna jest również struktura akcjonariatu.

Podmiot dominujący, decydując o istotnych sprawach spółki, w tym o podziale zysku, może nie brać pod uwagę głosów akcjonariuszy mniejszościowych. Może też wycofać spółkę z obrotu giełdowego, co jednak jest trudną do realizacji operacją.

Skutkiem opóźnień w realizacji ważnych projektów czy nieracjonalnego gospodarowania w spółce może być zatrzymanie jej rozwoju i utrata pozycji rynkowej.

Postępowania przed sądami są destrukcyjne dla spółki, bez względu na to czy jest ona powodem, czy pozwanym. Uwikłanie spółki w spory z administracją skarbową, kontrahentami czy pracownikami szkodzi jej wizerunkowi i wzbudza nieufność wśród inwestorów.

Problemem trawiącym wiele przedsiębiorstw są zatory płatnicze, które nasilają się w sytuacjach kryzysowych. Utrata płynności może doprowadzić nawet do upadłości firmy. Dzieje się tak gdy w spółce nieprawidłowo funkcjonuje zarządzanie należnościami.

Pracownicy stanowią największy kapitał firmy. Utrata doświadczonych i wysoko kwalifikowanych pracowników powoduje spadek konkurencyjność spółki na rynku.

Kluczowi klienci przynoszą przedsiębiorstwu największe przychody. Utrata takich klientów powoduje istotny spadek zamówień i w konsekwencji zmniejszenie się sprzedaży produktów lub usług.

Nieodpowiedzialne działania związków zawodowych wywierają destrukcyjny wpływ na kondycję przedsiębiorstwa. Spółka może ponieść dotkliwe straty finansowe i wizerunkowe, kiedy dochodzi do sporów zbiorowych i strajków.

Zdarzenia nadzwyczajne są najtrudniejsze do przewidzenia. Powodem strat może być katastrofa budowlana, pożar czy wypadek.

W skrajnym przypadku spółka może być postawiona w stan upadłości. Roszczenia akcjonariuszy są zaspokajane w ostatniej kolejności, co może spowodować, że nie wystarczy majątku do podziału dla inwestorów.

3.3 Czynniki rynkowe

Istotna część ryzyka inwestycyjnego jest związana z wyceną rynkową instrumentów finansowych na rynku giełdowym. Ta może jednak ulegać dużym wahaniom.

Ceny rynkowe instrumentów finansowych zależą od wielu czynników, niejednokrotnie trudno przewidywalnych, szczególnie w dłuższej perspektywie czasowej. Na giełdzie może również zmniejszyć się płynność, co spowoduje zaniżenie wyceny akcji poniżej poziomu nie odzwierciedlającego godziwej wartości. Analogiczne skutki rodzi panika na rynku, kiedy zwiększa się liczba inwestorów, nie kierujących się racjonalnymi przesłankami, zbywających masowo instrumenty finansowe. Możliwe są też mocne wahania cen wywołane błędem ludzkim lub awarią oprogramowania (*ang. flash crash*), pogłębione dodatkowo automatycznym aktywowaniem zleceń „stop loss”.

Zdarzają się też nieprawidłowości w realizacji przez emitentów obowiązków informacyjnych, wskutek czego inwestorzy nie otrzymują na czas rzetelnej wiedzy o emitencie i jego instrumentach finansowych. Takie sytuacje utrudniają podejmowanie racjonalnych decyzji inwestycyjnych.

Naruszenie przez emitenta regulacji obowiązujących na Giełdzie lub przepisów prawa, może skutkować okresowym zawieszeniem obrotu jego instrumentami. Oznacza to, że inwestorzy nie będą mogli w tym czasie sprzedać posiadanych walorów. Negatywne skutki może przynieść inwestorom wykluczenie posiadanych instrumentów finansowych z obrotu.

Akcjonariusz większościowy ma prawo dokonać przymusowego wykupu akcji, co przerywa proces inwestycyjny pozostałych udziałowców spółki. Nie zawsze cena wykupu jest korzystna dla inwestorów zmuszonych do odsprzedaży akcji.

Stopy procentowe mają wpływ na rynek papierów wartościowych. Ich wzrost powoduje odpływ kapitału z rynku akcji do inwestycji w obligacje i lokaty bankowe. A to przekłada się negatywnie kursy akcji.

Przestępstwa na rynku finansowym, jak manipulacja, są przyczyną strat dla uczciwie postępujących inwestorów. Mają one niekorzystny wpływ na rzetelną wycenę instrumentów finansowych i zaufanie do rynku. Manipulacja prowadzi do ustalenia kursu na poziomie nieopowiadającym wartości godziwej.

Skutkiem niewypłacalności firmy inwestycyjnej może być utrata aktywów inwestorów. System Rekompensat prowadzony przez Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych może nie w pełni zrekompensować inwestorom straty. Istnienie Izby Rozliczeniowej KDPW_CCP bardzo ogranicza ryzyko takiego zdarzenia.

3.4 Ryzyko dłużnych papierów wartościowych

Nie tylko inwestycje w akcje są ryzykowne. Straty mogą ponieść również inwestujący w obligacje lub listy zastawne. Ich źródłem może być niewypłacalność emitenta, spowodowana pogorszeniem się jego sytuacji ekonomicznej a nawet prowadząca w skrajnym przypadku do upadłości. Masa upadłościowa może nie wystarczyć na pełne zaspokojenie obligatariuszy. Najwyższym ryzykiem są obciążone inwestycje w obligacje niezabezpieczone. Symptodem pogarszającej się sytuacji emitenta są opóźnienia w wypłacie lub brak wypłaty odsetek.

Na rentowność inwestycji w dłużne papiery wartościowe ma wpływ inflacja, która uszczupla wartość realną przychodów odsetkowych. Ponadto wzrost inflacji może skłonić bank centralny do podwyżki stóp procentowych, co spowoduje spadek cen rynkowych obligacji o stałym oprocentowaniu.

Średni czas trwania obligacji (*ang. duration*) jest istotnym czynnikiem ryzyka inwestycyjnego w dłużne papiery wartościowe. Parametr ten zależy od wysokości odsetek, częstotliwości ich wypłaty, okresu do wykupu, oczekiwanej stopy zwrotu w okresie do wykupu i zapłaconej ceny za obligację. Im dłuższy średni czas trwania obligacji, tym ryzyko jej posiadania jest wyższe.

W przypadku przedterminowego wykupu obligacji inwestor może ponieść stratę będącą skutkiem braku możliwości dokonania odpowiednio rentownej inwestycji.

3.5 Ryzyko instrumentów pochodnych

Inwestowanie w kontrakty terminowe i opcje może być wysoce dochodowe, ale wiąże się z najwyższym poziomem ryzyka, co jest efektem działania dźwigni finansowej. Nawet niewielkie zmiany ceny aktywów bazowych skutkują dużymi wahaniami notowań instrumentów pochodnych. Tego rodzaju inwestycje są odpowiednie tylko dla doświadczonych inwestorów, posiadających dużą wiedzę i narzędzia analityczne wspomagające decyzje. Instrumenty pochodne wykorzystywane są również do zabezpieczania ryzyka otwartych pozycji, pozwalając zmniejszyć ryzyko biznesowe lub inwestycyjne. Na przykład przedsiębiorstwa dokonujące wymiany handlowej zajmują odpowiednią pozycję w kontraktach terminowych lub opcjach w celu zabezpieczenia się przed stratami wynikającymi z niekorzystnych, z ich punktu widzenia, zmianami kursów walutowych. Z kolei inwestujący na GPW mają do dyspozycji kontrakty terminowe i opcje na akcje wybranych spółek lub indeksy giełdowe.

Etyka rynku kapitałowego

4.1 Ład korporacyjny

Waga etyki podmiotów działających na rynku kapitałowym jest niepodważalna, bowiem decyduje o poziomie zaufania do instytucji finansowych. W konsekwencji przekłada się to na sytuację na rynku i nastawienie do akumulacji kapitału indywidualnego i korporacyjnego. Celem nadrzędnym ładu korporacyjnego jest zapewnienie prawidłowego funkcjonowania rynku finansowego, w tym jego stabilności, przejrzystości, zaufania, ochrony uczestników, przestrzegania reguł uczciwego obrotu oraz bezpieczeństwa aktywów klientów.

Podmioty polskiego rynku kapitałowego są zobligowane do wprowadzenia i przestrzegania Zasad Ładu Korporacyjnego, określających relacje wewnętrzne i zewnętrzne, w tym z udziałowcami i klientami, ich organizację, funkcjonowanie nadzoru wewnętrznego oraz kluczowych systemów i funkcji wewnętrznych, a także organów statutowych i zasad ich współdziałania. Praktyka pokazała, że spółki działające nietycznie są mniej konkurencyjne niż te postępujące etycznie.

Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie opracowała standardy w zakresie zarządzania zgodnością, przeciwdziałania korupcji oraz ochrony sygnalistów. GPW publikuje indeks WIG-ESG, zbudowany oparciu o ranking ESG (*environmental, social responsibility, corporate governance*) oraz ocenę stosowania zasad „Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW 2016”.

Zarządzanie ryzykiem braku zgodności z obowiązującymi przepisami i wewnętrznymi procedurami, umożliwia GRC GPW Tech - system informatyczny klasy Governance, Risk & Compliance. Narzędzie to zostało postawione przez Giełdę do dyspozycji podmiotów działających na rynku kapitałowym i ma za zadanie zapewnić stałe monitorowanie wymagań regulacyjnych i prawnych, w szczególności dla spółek publicznych.

4.2 Konflikty interesów

Podmioty rynku kapitałowego są zobowiązane do unikania konfliktów interesów ze swoimi klientami poprzez rozwiązania organizacyjne oraz wprowadzenie wewnętrznych regulacji.

W zarządzaniu konfliktami interesów bierze się pod uwagę w szczególności ochronę interesów klientów, gwarantowanie równego ich traktowania oraz dążenie do wzmocnienia wizerunku pomiotu rynku kapitałowego jako instytucji profesjonalnej, uczciwej i kierującej się przejrzystymi zasadami funkcjonowania.

4.3 Informacje o szczególnym charakterze

Kluczowym warunkiem funkcjonowania rynku zorganizowanego jest przestrzeganie zasad uczciwego obrotu oraz zapewnienie wszystkim jego uczestnikom równego dostępu do informacji o instrumentach finansowych i emitentach.

Zgodnie z prawem, wewnętrzna struktura organizacyjna firm działających na rynku kapitałowym oraz sposób prowadzenia działalności powinny zapewniać ochronę informacji poufnych i stanowiących tajemnicę zawodową przed dostępem osób nieuprawnionych oraz nieuprawnionym ich wykorzystaniem.

Regulaminy podmiotów rynku kapitałowego określają zasady dokonywania transakcji prywatnych przez pracowników i osoby powiązane.

4.4 Manipulacja instrumentami finansowymi

Rynek kapitałowy jest narażony na działania nieuczciwych osób, które samodzielnie lub w zorganizowanych grupach, poprzez nieuprawnione manipulacje cenami instrumentów finansowych, mogą działać w celu

osiągnięcia osobistych korzyści z pokrzywdzeniem uczciwych inwestorów. Skutkiem manipulacji może być ustalenie cen instrumentów finansowych na poziomie odbiegającym od ich godziwej wartości. W efekcie następuje deformacja rynku, co powoduje spadek zaufania do niego wśród inwestorów.

Firmy inwestycyjne a także inne podmioty uczestniczące w obrocie instrumentami finansowymi są zobowiązane do monitorowania transakcji giełdowych i obiegu informacji.

4.5 Pranie pieniędzy i finansowanie terroryzmu

Rynek kapitałowy ze względu na jego wielkość, płynność i ogólnodostępność jest miejscem zainteresowania osób, które zamierzają wprowadzić do obrotu środki finansowe, w których posiadanie weszły popełniając przestępstwo ewentualnie w sposób mający związek z przestępstwem. Operacje finansowe mogą mieć też na celu finansowanie terroryzmu.

W Polsce, jak również w innych krajach, wprowadzono przepisy prawa, które mają zapobiegać takim operacjom. Podmioty rynku kapitałowego, jak np. firmy inwestycyjne, są obowiązane do monitorowania i rejestracji transakcji o równowartości powyżej 15 tysięcy euro lub, co do których istnieje podejrzenie, że ich celem jest pranie pieniędzy lub finansowanie terroryzmu.

Photo by Piotr Cichosz on Unsplash

Dobre praktyki a psychologia inwestowania

Pojęcie „dobre praktyki” odnosi się do nowatorskiego, wysoce efektywnego sposobu prowadzenia biznesu lub innej działalności przy wykorzystaniu jak najmniejszej ilości zasobów i zachowaniu norm etycznych, dającej w rezultacie ponadprzeciętne wyniki. Taki sposób postępowania ma na celu doskonalenie standardów prowadzonej działalności, podnoszenie jakości kapitału ludzkiego i powinien być wzorem do naśladowania.

Na rynku kapitałowym dobre praktyki stanowią zbiór zasad, jakie powinny stosować podmioty finansowe, emitenci, instytucje oraz inwestorzy podejmujący decyzje o lokowaniu kapitału w instrumenty finansowe. Opisem zachowań inwestorów na rynku zajmuje się psychologia inwestowania, która stanowi jeden z filarów finansów behawioralnych.

Przedmiotem psychologii jest badanie psychiki człowieka, jego zachowania i wpływu na nie czynników zewnętrznych oraz interakcji międzyludzkich. W efekcie można uzyskać odpowiedź, jak jednostka będzie funkcjonować w określonych sytuacjach. A te na rynkach finansowych są nietypowe, bowiem generują ciągłą presję i stres. Człowiek poddany nieustającemu stresowi popełnia błędy.

Z perspektywy psychologii inwestowania dobre praktyki pozwalają nam poznać swoją osobowość, zidentyfikować słabości, ograniczenia, złe nawyki, błędne przekonania czy nieodporność na pokusy. Solidna samoocena daje nam szansę aby opracować własne zasady, dzięki którym będziemy w stanie postępować uczciwie i etycznie, co nie powinno przeszkadzać w zarabianiu pieniędzy na rynku kapitałowym.

Z różnych badań wynika, że na giełdzie traci ok. 90% inwestorów. Powodów ich porażek jest wiele, chociażby takie jak: niski poziom wiedzy o instrumentach finansowych i strategiach inwestycyjnych, nieznanostwo rynku, brak samodyscypliny, niedostatek pracy analitycznej, złe nawyki, nieroztropność, podejmowanie decyzji ad hoc.

Inwestor ulegając presji psychicznej i nastrojom innych uczestników rynku może podejmować nieracjonalne decyzje. Działając na giełdzie nie można stać się zakładnikiem poglądów innych osób lub mediów ale konsekwentnie postępować według wcześniej opracowanego planu.

Niejednego inwestora zgubiła pewność o swej nieomyślności. Za niepowodzenia obarczane są rynki, instrumenty finansowe, domy maklerskie, emitenci, analitycy, politycy a nawet siły przyrody. Taka postawa nie sprzyja wyciąganiu racjonalnych wniosków. Inwestorzy nie planują przegrywać, przegrywają, bo nie planują. Brak planu działania oznacza, że inwestor nie jest przygotowany na nieoczekiwane scenariusze. Rynek jest nieprzewidywalny a konfrontacja z nową rzeczywistością może być bolesna. Na nic przyda się zaklinanie rzeczywistości. Bywa, że w danej chwili nie mamy pomysłu na inwestycję. Należy więc poczekać na okazję. Jeżeli nie wierzymy w sukces to zrezygnujmy z transakcji - nie działajmy wbrew intuicji, bo ona nam sprzyja.

Na przekór marzycielom nie ma złotej metody pozwalającej zawsze odnosić sukcesy na giełdzie. Wiara, że giełda jest maszynką do robienia pieniędzy już niejednego zubożyła. Niektórzy inwestorzy, szczególnie ci bez obeznania rynkowego mają przed oczami jeden cel – zarabiać pieniądze, szybko, dużo i zawsze. Trudniej jest uznać, że inwestowanie wiąże się nie tylko z sukcesami ale również porażkami. Niechętnie akceptuje się fakt, że na giełdzie zarówno zyskuje się, jak również i traci a ostateczny wynik tej gry stanowi różnicę między zyskami i stratami. Liczy się tylko prawdopodobieństwo ich występowania.

Jedną ludzkich cech psychicznych jest niesymetryczne traktowanie zysków i strat. Jeżeli są one o podobnej wartości to mimo tego mają dla człowieka różne znaczenia. Strata jest bardziej bolesna niż zadowolenie z zysku o takiej samej wartości. Jeżeli więc człowiek ma do wyboru duży, aczkolwiek niepewny, zysk oraz ryzyko poniesienia straty, przy czym istnieje szansa zarobienia więcej, większość ludzi zadowolony się skromnym zyskiem. Z drugiej strony inwestor może stanąć przed dylematem: czy wybrać niewielką stratę, której można uniknąć, co jednak wiąże się z ryzykiem poniesienia większej straty. Paradoksalnie większość ludzi podejmuje to ryzyko. Jak widać podejmujemy ryzyko nie w sytuacji, gdy ma to sens i możemy zyskać więcej ale wtedy, gdy żyjemy złudzeniami o możliwości uniknięcia straty. Taka postawa oznacza awersję do ryzyka. „Tnij straty a zyskom pozwól rosnąć” – ta zasada ma zastosowanie w składaniu zleceń obronnych. Inwestor dopuszcza akceptowalną stratę wystawiając zlecenie z warunkiem wykonania stop-loss. Natomiast jeżeli jego pozycja przyniosła zysk to powinien zaryzykować korzystając z trendu wzrostowego i pozwolić sobie na większy zysk, przesuwając wyżej cenę zamykającą pozycję w zleceniu take-profit.

Podsumowanie

Inwestowanie jest wielką sztuką wymagającą solidnej wiedzy, pracy oraz odpowiedniego nastawienia psychicznego. Inwestor w szeroko pojętym interesie powinien stosować dobre praktyki, przykładając wielką wagę do norm etycznych. Funkcjonowanie w warunkach rynku kapitałowego wymaga poznania własnej osobowości i racjonalnego postępowania, akceptując fakt, że rynek uczy pokory. Przyjęcie tych zasad pozwala sprostać wyzwaniu, jakie stawia inwestowanie na rynku kapitałowym.

Szkoła Giełdowa realizuje statutowe zadania Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie w zakresie edukacji związanej z funkcjonowaniem i promocją rynku kapitałowego. Program edukacyjny Szkoły Giełdowej organizuje Fundacja GPW, a jego celem jest upowszechnianie wiedzy ekonomicznej wśród społeczeństwa, w tym budowanie świadomości finansowej oraz likwidacja luki w zakresie wiedzy o rynku kapitałowym.

Oferta Szkoły Giełdowej jest skierowana do inwestorów, ekspertów, emitentów, przedsiębiorców, studentów i innych osób, które chcą poznać, jak funkcjonuje rynek kapitałowy.

Kursy i szkolenia są prowadzone we współpracy z ośrodkami akademickimi, instytucjami i specjalistami rynku kapitałowego na terenie całego kraju oraz poprzez internet. Teoretycy i praktycy w przystępny sposób przekazują słuchaczom wiedzę i dzielą się swoim doświadczeniem.

W ofercie Szkoły Giełdowej znajdują się kursy: „**Podstawy inwestowania na Giełdzie**”, „**Giełda dla średniozaawansowanych**” oraz „**Praktyczny warsztat Inwestowania**”. Uczestnicy szkoleń poznają zasady działania rynku kapitałowego, w tym te dotyczące funkcjonowania giełdy i powiązanych instytucji, sposobów inwestowania, instrumentów finansowych, prowadzenia analiz, szacowania ryzyka, psychologii i etyki inwestowania.

Solidna piguła wiedzy, jaką zawiera program edukacyjny Szkoły Giełdowej, pomaga uczestnikom szkoleń w podejmowaniu racjonalnych decyzji inwestycyjnych.

Więcej informacji na temat tego projektu można znaleźć na stronie gpw.pl/szkola-gieldowa.